

Maa- ja metsätalousministeriö

Hallintasuunnitelma kansallisesti haitallisten vieraslajien torjumiseksi – yhteenveto lausuntokierroksesta

- MMM pyysi lausuntoja hallintasuunnitelmaehdotuksesta kansallisesti haitallisten vieraslajien torjumiseksi
- Ehdotus koski kansallisesti haitallisten vieraslajien luettelon laatimista
- Lausuntoaika: 16.6.2020–31.8.2020
- Lausuntopyynnön jakelu: ks. diat 23-24
- Lausunnon antoivat 43 lausunnonantajaa: ks. dia 25

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 1/2

- Suunnitelmaehdotusta pidetään tervetulleena, tärkeänä, kattavana ja kokonaisuudessaan onnistuneena.
- Suunnitelman linjaukset ovat kannatettavia myös luonnonsuojelualueiden hoidon näkökulmasta.
- Suunnitelmassa olisi hyvä selventää, miksi siinä ei käsitellä EU:n vieraslajiluettelon lajeja.
- Hallintasuunnitelmaa voidaan pitää hyvin yleisluontoisena, eikä siinä ole esitetty konkreettisia toimia haitallisten vieraslajien torjumiseksi ja hävittämiseksi.
- Haitallisten vieraslajikasvien poisto tulisi säätää sallituksi ilman maanomistajan lupaa (piha-, puisto- ja luonnonsuojelualueita sekä muita hoidettuja alueita lukuun ottamatta).
- Hallintasuunnitelmaan tulisi lisätä ohjeistus vieraslajikasvijätteen hävittämiseen.
- Olisi tärkeää kerätä yksityiskohtaista tietoa eri torjuntatoimien toimivuudesta ja koota ”hyvät käytänteet” – tietopankkia.
- Hallintasuunnitelmaehdotuksessa ei ole riittävästi tietoa eri torjuntatoimenpiteiden ja –menetelmien kustannuksista, jotta EU-asetuksen edellyttämät hyöty-kustannustarkastelut voitaisiin tehdä.
- Suunnitelmien lisäksi tarvitaan kansalaisille helposti lähestyttäviä tietolähteitä ja vähäbyrokraattisia rahoituskeinoja, jotta esim. talkootyötä saadaan lisättyä.

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta 2/2

- Vieraslajiasioihin tulisi panostaa lisää asianomaisissa ministeriöissä kuten LVM:ssä sekä ELY-keskuksissa ja kunnissa.
- Useita vieraslajiportaalin kehittämistä koskevia esityksiä.
(Lausuntojen vieraslajiportaalia koskevat kehitysehdotukset on välitetty eteenpäin portaalin ylläpidosta ja kehityksestä vastaaville tahoille.)
- Hallintasuunnitelmaa lukevat myös tahot, joiden aiempi tietämys haitallisista vieraslajeista on vähäisempi. Siksi laajempi taustoittaminen ja linjausten perustelemine voi sivat palvella paremmin hallintasuunnitelman tavoitteita.
- Toteutusta voisi vielä tehostaa kirjaamalla toimenpiteeksi kattavan tiedotussuunnitelman tekemisen.
- Vieraslajiasioista tiedottamisessa on syytä tuoda esiin koko vieraslajien hallinnan kokonaisuutta EU-asetuksen ja kansallisesti haitallisten lajien lisäksi myös muihin vieraslajeihin asti, hallintasuunnitelman toimenpiteet soveltuvat myös muiden kuin kansallisesti haitallisten vieraslajien leviämisen estämiseen.
- Toimenpidelinjausten perustelut tulisi tuoda esille.
- Eri hallintasuunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden priorisoimiseksi ja resurssitarpeiden arvioimiseksi suunnitelmista olisi hyvä laatia yhteenveto ja kooste esim. vieraslajit.fi-sivustolle.
- Liitteen 1 taksonomisen lahkotason tarkastelu on tiedonhallinnan kannalta erittäin epäonnistunut ratkaisu tehdä luettelo kansallisesti haitallista vieraslajeista. Koko logiikka tulisi ottaa uuteen käsittelyyn ja ottaa neuvotteluihin mukaan tiedonhallinnan asiantuntijoita. Kyse on lajiluettelosta eli pitäisi olla lueteltuina erikseen ne lajit, jotka tietojärjestelmissä tulisi käsitellä vieraslajeina (ei vain ryhmää).

Yleisiä näkemyksiä suunnitelmasta: resurssit

- Vieraslajityön resurssien puute eri organisaatioissa voi jarruttaa torjuntatoimien tehokkuutta. Erillinen vieraslajityöhön kohdennettu rahoitus, jolla voidaan tehdä tarvittaessa lain vaatimia nopeita torjuntatoimia, ostaa laajempaa torjuntatyötä alan toimijoilta ja tukea seurantatyötä sekä vapaaehtoistyönä tehtävää talkootoimintaa, on myös tarpeen.
- Hallintasuunnitelman toimenpiteiden aktiivinen toteuttaminen edellyttää resursointia myös alueellisissa vieraslajitehtävissä ELY-keskuksissa. ELY-keskusten vastuulle osoitettuihin toimien käytännön toteutukseen tarvitaan lisäresursseja myös ELY-keskuskohtaisesti.
- Alueellisten toimintasuunnitelmien laadinta ja resursointi tulee osoittaa selkeästi yhdelle alueellisesti kokoavalle taholle.
- Olisi tarvetta myös etu- ja kansalaisjärjestöjen vieraslajityön valtakunnalliseen koordinointiin - resurssit huomioiden.
- Vieraslajien torjunnan tulisi olla jatkuvaa ja osa organisaatioiden normaalia työtä.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 1/5

- Toimenpiteet on priorisoitu hyvin.
- Eri tahojen toimenpiteet keskenään läheisillä alueilla kannattaa toteuttaa samanaikaisesti vieraslajien uudelleen leviämisen estämiseksi.
- Toimenpiteiden toteutuksessa on tärkeää huomioida niiden oikea-aikaisuus ja muiden kuin torjuttavien vieraslajien leviäminen.
- Laajaa vieraslajitiedotusta pidetään erityisen tärkeänä toimenpiteenä. Kuitenkin:
  - Tatarkasveista ja niiden leviämistä tulisi tiedottaa enemmän.
  - Tiedotusta ja ohjeistusta voitaisiin kohdentaa käytännön toimijoille (kuten kuntien henkilökunta, alihankkijat, tienhoitajat, maanrakennus- ja kaapelointityöt, maankaatopaikat, ylijäämämaiden läjitysalueet) sekä lisätä opetukseen. Tiedotusta puutarhajätteen käsittelystä ja kontaminoituneiden maamassojen siirroista voitaisiin kohdentaa erityisesti kiinteistöjen omistajille ja maanomistajille.
- Tiedotuksessa olisi hyvä huomioida myös potentiaalisesti haitalliset vieraslajit, jotka eivät kuulu kansallisesti tai EU:n tasolla haitallisten vieraslajien luetteloihin.
- Toimenpideaikataulut (esim. kurturuusun osalta) ovat liian kireitä, sillä toimenpidesuunnitelmien teko ja toimeenpano vievät aikaa.
- Mekaanisen torjunnan suosittelu monien kasvilajien ensisijaisena torjuntatoimenpiteenä on linjassa kasvinsuojeluaineiden kestävän käytön periaatteiden kanssa ja ehkäisee torjunta-aineiden haittoja luonnon monimuotoisuudelle.
- Kuitenkin myös kemiallisia torjuntamenetelmiä tarvitaan erityisesti laajojen ja monivuotisten, lähes yksilajisten kasvustojen torjuntaan.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 2/5

- Tulisi samalla pyrkiä torjumaan myös muita haittaa aiheuttavia vieraskasvilajeja, kuten terttuseljaa, isotuomipihlajaa tai selvästi istutuksista karanteita viitapihlaja- ja muita angervolajeja.
- Hallintasuunnitelmassa tulisi osoittaa tarkempi toimenpidesuunnitelma ja resurssit alaskanlupiinin, lännenpalsamin ja hamppuvillakon systemaattiseen hävittämiseen, kun työhön vaadittavien resurssien tarve on vähäinen.
- Tuodaan esille eri maanomistajien yhteistyön ja koordinoitutarpeen merkitys hävitettävien vieraslajien kartoittamisessa ja torjuntatöiden suunnittelussa.
- Yhden toimenpiteistä tulee olla eri eläinlajiryhmien positiivilistat, jotka luettelevat Suomessa pidettävänä sallitut eläimet ja joilla voidaan estää sellaisten eläinten pito, jotka voivat luonnossa lisääntyessään muodostaa vieraslajiuhan Suomen luonnolle.
- Kaikissa toimenpiteissä, jotka koskevat vieraslajeihin luettavia eläimiä, tulisi korostaa sitä, että eläinten suojeleminen kärsimykseltä on ensisijaisen tärkeää.
- Alueellista vieraslajientorjuntatyötä koordinoimaan ja töiden yhteensovittamiseksi voitaisiin jatkossa perustaa alueellisia ohjausryhmiä.
- Valistustyön tulisi koskea kaikkia vieraslajeja.
- Vieraslajeihin tieympäristöissä kohdistuvat torjunta- ja rajoittamistoimet tulee sovittaa yhteen uhanalaisten lajesiintymien hoitamiseksi ja ylläpitämiseksi vaadittaviin toimiin.
- Torjunta- ja kasvustojen hävitystyön yhteydessä syntyvän biomassan käsittelyn kehittäminen siten, että biomassat olisivat hyödynnettävissä biotalouden resurssina. Erityisesti tulee pyrkiä edistämään ja käynnistämään tutkimushankkeita liittyen biomassojen käytöstä biokaasutuotannossa.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 3/5

- Alueellisissa toimenpidesuunnitelmissa olisi hyvä tuoda esiin, kuka huolehtii torjuntatoimien seurannasta ja mahdollisista jälkitoimista. Lisäksi suunnitelmissa tulisi lajikohtaisten toimenpiteiden lisäksi huomioida ekosysteemi kokonaisuutena.
- Erityisesti isojen tatarlajien ja kanadanvesiruton osalta olisi syytä pohtia, olisivatko alueelliset toimenpidesuunnitelmat myös tarpeen.
- Vieraslajien torjunnan kytkeminen maa- ja metsätalouden ympäristötukiin ja maaseudun kehittämisarvoihin edistää vieraslajien torjuntaa, mutta tähän kytkentään tulisi ottaa mukaan myös eläimet.
- Yksityisalueilla olevista vieraslajiesiintymistä pitäisi voida kannella kunnille, jotka huomauttaisivat maanomistajia esiintymistä.
- Maanteiden hoitourakat ovat pääasiassa viisivuotisia, joten laajempi torjuntatyö on tarkoituksenmukaista käynnistää vasta kunkin hoitourakka-alueen seuraavalla urakkakaudella. Käynnissä olevissa urakoissa voitaisiin jo testata torjuntamenetelmiä.
- Esimerkiksi tienparannuksen ja kaapelitöiden jälkeen komealupiiniesiintymät runsastuvat hyvin nopeasti, jolloin alkuvaiheen torjunta on välttämätöntä.
- Komealupiini ja kurturuusu tulisi hävittää kaikkialta, ei ainoastaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimmilta alueilta ja niiden läheisyydestä, myös ”niiden (välittömästä) läheisyydestä” määrittely on kovin tulkinnanvarainen.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 4/5

- Suojelualueilla tavoitteeksi voisi asettaa, etteivät kasvustot pääse entisestään laajenemaan. Hallintasuunnitelmassa voisi esittää konkreettisia ehdotuksia laajenemisen rajoittamiseksi.
- Vieraslajilainsäädäntöä olisi hyvä kehittää vierasnisäkkäiden käytännön pyyntitoimenpiteiden sujuvoittamiseksi sekä luonnonsuojelu- että viheralueilla.
- Vesikulkuneuvojen siirron kieltämisestä tulisi käyttää kanadanvesiruton torjuntatoimenpiteenä ainoastaan tarkasti harkituissa tapauksissa.
- Hallintasuunnitelmassa olisi hyvä ottaa ainakin lyhyesti kantaa myös sellaisiin asetusten lajiluetteloiden ulkopuolisiin lajeihin, joita esiintyy paikallisesti ja alueellisesti paljon ja nähtävissä on lajin lisääntyminen ja laajeneminen alueella. Tällaiset lajit voivat olla alueellisesti hyvin haitallisia, . Esim. isosorsimo.
- Torjunnan suunnittelua ja priorisointia varten haitallisten vieraslajien esiintymien kartoittamista tulee jatkaa ja tehostaa.
- Vieraslajikasvilajien esiintymisen rajoittamista tehostaisi myös yleinen oikeus poistaa vieraslajikasvilajeja ilman maanomistajan lupaa pois lukien pihat ja erityisalueet.
- Tulee käyttää sellaista yksiselitteistä lajiterminologiaa, joka rajaa pois Suomessa luontaiseksi esiintyvät lajit (jalohaukkalinnut 9 kpl, päiväpetolinnut 24 kpl, pöllölinnut 13 kpl, varikset 9 kpl). Yksinkertaisin tapa toteuttaa tämä on lisätä kunkin lajiryhmän eteen sana ”vieraat”: ”vieraat jalohaukkalinnut”, ”vieraat päiväpetolinnut”, ”vieraat pöllölinnut” ja ”vieraat varikset/varislinnut”.

Yleisiä kommentteja toimenpiteistä 5/5

- Kannustetaan siihen, että vieraslajien aiheuttamat taloudelliset tappiot, vaikutukset ja riskit myös maa- ja metsätalouden tuotannolliseen toimintaan arvioidaan, jotta torjuntatoimenpiteet osataan kohdistaa siitäkin näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla.
- Haitallisten vieraslajien osalta toivottavien päämäärien saavuttamiseen tulisi pyrkiä erilaisten kannusteiden ja tiedollisen ohjauksen kautta, ei taakalta tuntuvin ja hyväksyttävyyden kannalta kyseenalaisin velvoittein.
- Toimenpiteiden keskinäinen aikataulutus käytännössä puuttuu suunnitelmaluonnoksesta. Kaikkien toimenpiteiden käynnistäminen yhtä aikaa on resurssien puitteissa mahdotonta; aikataulutus tulisi määritellä valtakunnallisesti.
- Haasteita on hallintatoimenpiteiden ja kansallisen vieraslajisääntelyn yhteensovittamisessa.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: kurturuusu 1/2

- Tulisi tunnistaa kurturuusun toimenpiteiden linkitys erilaisiin olemassa oleviin ohjelmiin kuten METSO- ja Helmi-ohjelmat, joiden toimenpiteiksi myös vieraslajien torjunta sopisi.
- Tarvitaan lisää tietoa ja tiedotusta kurturuusun torjuntatoimenpiteistä, jotka puustoisissa elinympäristöissä olisivat kustannus-hyötysuhteeltaan perusteltuja.
- Torjunnan kannalta priorisoitaviksi luontotyypeiksi tulee lisätä nummet ja rannan läheiset (epilitoraali)kedot, jotka ovat uhanalaisia luontotyyppisiä ja joille kurturuusu on saaristossa levinnyt.
- Kurturuusun tehokkain torjuntamenetelmä on ammattimaisesti ja huolellisesti suoritettu kemiallinen käsittely. Erityisesti syrjäisillä ja vaikeasti saavutettavilla kohteilla, kuten useimmilla saaristoalueilla, tämä on käytännössä ainoa mahdollinen tapa hävittää kurturuusukasvustot.
- Kurturuusun leviämistä rannikolla ja saaristossa on tutkittava, sillä sitä kautta voisi päästä kiinni niihin mahdollisiin esiintymiin, joista kurturuusua leviää eniten muille alueille. Nämä keskeisimmät leviämistä tukkimalla kyettäisiin ennaltaehkäisemään merkittävässä määrin uusien kurturuusiesiintymien syntymistä.
- Maanteitä ja tiealueita koskien torjuntatoimet vaativat selkeät torjuntasuunnitelmat, jotka on laadittava kohdekohtaisesti. Aluekohtaiset jätemaan ja kasvijätteen sijoituselvitykset on laadittava ennen kuin voidaan edetä torjuntatoimiin.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: kurturuusu 2/2

- Kurturuusun torjuntatoimien kohdentamisen tueksi on esitetty laadittavaksi alueellisia toimenpidesuunnitelmia. Vastuutahoksi toimenpidesuunnitelmien laadinnalle, koordinoimiselle ja torjuntatoimien kohdentamiselle on selkeästi osoitettava ympäristöhallinto.
- Pihoissa ja puutarhoissa olevat kurturuusu esiintymät tulee hävittää viimeistään 1.6.2022. Tämä tulisi lisätä yksiselitteisenä toimenpiteenä sen sijaan, että ainoastaan estetään leviämistä.
- Ehdotettujen lajikohtaisten toimenpiteiden kiireellisyysjärjestys ja sen hierarkia ovat joissain kohdissa hieman epätarkkoja, esim. kurturuusun kohdalla näyttäisi olevan kaksi sisäkkäistä priorisointijärjestystä, joiden tasot osin menevät päällekkäin.
- Alueellisten hallintatoimien ja hankkeiden koordinoimista ja yhteensovittamista varten voisi olla hyvä perustaa esimerkiksi alueellisia ohjausryhmiä.
- Torjuntaa voidaan tieverkolla ottaa laajamittaisemmin käyttöön vasta uusien kilpailutettavien alueurakoiden yhteydessä.
- Ehdotamme harkitsemaan, olisiko siirtymäaikoja erityisesti kasvatustieteiden osalta syytä lisätä muillekin vieraskasvilajeille. Lisäksi ehdotamme, että kurturuusun kasvatustietoa koskevaa siirtymäaikaa pidennettäisiin.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: komealupiini 1/2

- Huomiota tulisi kiinnittää toimenpiteiden ajoitukseen; teiden varret tulisi niittää jo ennen kuin lupiini on kukkinut ja siementänyt.
- Kiinteistöveroja tulisi nostaa alueilla, joilla esiintyy lupiinia.
- Torjunta ei saisi jakautua siten, että luonnonsuojelualueella lupiinit poistetaan, mutta tienvarsien komealupiinikasvustot saavat kasvaa.
- Arvokkaiden luontokohteiden suojeleminen lupiinilta vaatii arvokkaiden luontokohteiden tunnistamista tiestöltä, mutta työn kauttaaltaan läpivienti koko tiestölle vaatisi merkittäviä lisäyksiä perustienpidon suunnitteluun. Lähtötiedon hankinta on muiden toimijoiden vastuulla, ja edellyttää esimerkiksi ympäristö -vastuualueiden luontoinventointimäärärahojen lisääystä.
- Luonnonarvoiltaan arvokkaiden tienvarsikohteiden määrittelyn vastuu kuuluu ympäristöviranomaisille, koska tienvarsikasvillisuuden arvokkaiden piirteiden tunnistaminen edellyttää kokonaiskuvaa tarkasteltavan alueen luonnonarvoista. Silmälläpidettävät lajit on syytä rajata pois luonnonarvokriteeristöstä, jottei tarkasteltava lajimäärä kasva liian suureksi. Uhanalaisista lajeista on myös määriteltävä tavoitteen kannalta relevantit lajit. Rakennettujen alueiden arvokkaat luontotyytit on myös ensin määriteltävä.
- Runsaat esiintymät eivät ole hoidettavissa mekaanisin menetelmin, vaan tarvitaan myös kemiallista torjuntaa.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: komealupiini 2/2

- Laajan levinneisyyden vuoksi ehdotetut metsäympäristöihin esitetyt toimet eivät vaikuta ainakaan suuressa mittakaavassa toteuttamiskelpoisilta.
- ”Selvitetään mahdollisuuksia puhdistaa tienvarsiniittoon käytettävät koneet siirryttäessä lupiinivapaille tiejaksoille.” on riittämätön, sillä koneiden puhdistaminen on välttämätöntä leviämisen ehkäisemiseksi.
- Lajien leviämisen estämiseksi toimintaperiaatteita tulee yhtenäistää ja ohjeita jakaa kaikille pientareiden hoitoon osallistuville organisaatioille ja niiden työntekijöille.
- Komealupiinin torjuntatoimien kohdentamisen tueksi on esitetty laadittavaksi alueellisia toimenpidesuunnitelmia. Vastuutahoksi toimenpidesuunnitelmien laadinnalle, koordinoimiselle ja torjuntatoimien kohdentamiselle on selkeästi osoitettava ympäristöhallinto.
- Komealupiinin toimenpiteissä ei ole lainkaan mainintaa kotipuutarhoista. Vieraslajilainsäädäntö estää komealupiinin kasvattamisen pihoissa ja puutarhoissa koristekasvina. Mielestämme tämä tulisi lisätä toimenpiteisiin.
- Komealupiinin torjumiseksi esitettyä 50 metrin lupiinivapaata vyöhykettä arvokkaiden luontokohteiden ympärille pidetään toteuttamisen kannalta epärealistisena.
- Maantieverkon komealupiinia koskevien toimenpidesuunnitelmien edellyttämien inventointien ja torjuntatoimien kytkeminen maanteiden hoidon urakoiden 5-vuotiseen kilpailutusrytmiin on oltava mahdollista.
- Alueellisten hallintatoimien ja hankkeiden koordinointia ja yhteensovittamista varten voisi olla hyvä perustaa esimerkiksi alueellisia ohjausryhmiä.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: minkki

- Rahoitusta tulisi hallintasuunnitelmaan nostettujen priorisoitujen lajien kohdalla (mm. minkki) pyrkiä suuntaamaan myös kentällä tehtävään työhön.
- Minkille tulee suositella kevätaikaisten minkkityhjiöiden tavoittelemista rajoittamalla lajin runsautta poistopyynnillä erityisesti sellaisilla alueilla, joissa se voi aiheuttaa suurta haittaa, kuten saaristossa ja lintukosteikoilla.
- Pyynnin osalta tulisi viestiä erityisesti kesämökkiläisille omana ryhmänään saaristossa ja muiden lintuvesien lähellä.
- Minkin kohdalla pyynnin ajoituksessa tulee ottaa huomioon lajin lisääntymisaika ja ajoittaa pyynti lisääntymisajan ulkopuolelle turhan kärsimyksen, käytännössä poikasten nälkäkuoleman, välttämiseksi.
- "Lisätään viestintää minkin tehokkaan ja oikein toteutetun pyynnin varmistamiseksi koskien myös muita kuin ensisijaisia pyyntialueita." kohtaa on tarkennettava siten, että määritellään, mitä tarkoitetaan tehokkaalla ja oikein toteutetulla pyynnillä. Kohdassa tulisi näkemyksemme mukaan korostaa oikein ajoitettua, pesimärauhaa häiritsemätöntä pyyntiä sekä pyyntiä vain asianmukaiset lopetusmenetelmät ja lajintunnistuksen osaavien ihmisten toteuttamana.
- Esityksessä todettu, että tarhoilta karkaavat minkit eivät selviä hengissä. Tämä ei pidä paikkaansa.
- Tehopyyntitoimenpide kannattaisi lintujen osalta rajata saaristoon, lintujen pesimäsaarille ja luodoille sekä lintukosteikoille. Pyynnin lintujen pesinnälle aiheuttaman häiriön minimointi lisättävä.
- Minkkien pyyntiä koskevassa viestinnässä tulisi korostaa sitä, että minkkejä ei tulisi pyydystää silloin, kun niillä on poikasia.
- Esitetty vieraslajien torjunnan kytkeminen maa- ja metsätalouden ympäristötukiin ja maaseudun kehittämisvaroihin pitäisi ottaa huomioon myös eläimet kuten minkki lintukosteikkojen ympäristössä.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä

Tatarlajit

- Tatarlajien osalta hyvä arvioida hävittämisen mukaan ottamista esimerkiksi Helmi-ohjelmaan.
- Kemiallinen torjunta on monissa tapauksissa ainoa toimiva keino hävittää kasvustot, mutta käytettävä torjuntamenetelmä on aiheellista aina valita kohdekohtaisesti.

Kiljuhanhi

- Varmistetusti risteymiksi todettujen, risteymiksi epäiltyjen tai ruotsalaista istutuskantaa edustavien, värirengastettujen tai rengastamattomien, lintujen kiinniotto (geneettisen alkuperän varmistamiseksi) tai poistaminen on lajin luonnonvaraisen kannan suojelemiseksi perusteltua.
- Risteymiksi epäiltyjen tai ruotsalaista istutuskantaa edustavien kiljuhanhien kohdalla tulee kiireellisesti määritellä kenen toimesta ja miten ne poistetaan Suomen luonnosta mahdollisimman pian havainnon tietoon tulemisen jälkeen.

Kanadanvesirutto

- Vesiruton leviämisen estäminen erityisesti kalkkipitoisiin vesistöihin on tärkeää, sillä se on myös alkuperäalueellaan Pohjois-Amerikassa erityisesti kalkkipitoisten vesien kasvi.
- Voitaisiinko veneiden siirron ohella myös pyydysten siirto kieltää arvokkaisiin pienvesiin.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: Hietasisilisko, vihersammakko ja alppivesilisko

- Vaarana on, että poistamistoimenpiteiden kohteeksi joutuvat väärät lajit. Hietasisiliskon, vihersammakoiden ja alppivesiliskon lajintunnistus on erityisen ongelmallista: harkittava asiantuntijoiden käyttämistä lajien pyydystämiseksi, tunnistamiseksi ja lopettamiseksi.
- On olemassa viitteitä siitä, että hietasisilisko ja pikkuvihersammakko eivät ole vieraslajeja, vaan lajeina reliikkejä (Tom Hoogesteegerin artikkeli 22.1.2017). Näkemyksemme mukaan asia on tutkittava huolellisesti ennen kuin ryhdytään lajin poistamistoimenpiteisiin, ja vieraslajiasia arvioitava lajikohtaisesti uudelleen.
- Ehdotuksessa esitettiin hietasisiliskoa (*Lacerta agilis*) koskeviin torjuntatoimiin ei tule ryhtyä, ennen kuin lajin status Suomen lajistossa on arvioitu uudelleen. Uusien tietojen ja todisteiden myötä suositellaan oikaisua ja uudelleenarviointia hietasisiliskon statuksen osalta.
- Harkintaa suositellaan kohdistamaan myös hallintasuunnitelmalla listattujen pikkuvihersammakon (*Pelophylax lessonae*) ja muiden sammakkoeläinten suhteen, sillä näidenkin lajien alkuperät ovat osittain tutkimatta, sekä hallintasuunnitelman haittaperustelut ovat osittain spekulatiivisia ja vailla näyttöä.
- Valtaosa hallintasuunnitelmassa esitetyistä sammakkoeläinten ja matelijoiden haitoista tai uhista on spekulatiivisia ja vailla näyttöä.
- Ehdotuksen sivulla 20 ("Haitallisten vieraslajieläinten pyydystäminen ja tappaminen") ensimmäisestä kappaleesta jää tuntuma, että matelijat ja sammakkoeläimet olisivat toisarvoisia.
- Hietasisiliskon, vihersammakoiden ja alppivesiliskon kohdalla sekä Suomessa satunnaisesti tavattujen lajien (1.3.) kohdalla tulee huolehtia, että ELY-keskusten käytössä on riittävä asiantuntija-apu sekä lajien tunnistamisen varmistamiseen että käytännön torjuntatoimien toteutukseen.

Lajikohtaisia kommentteja toimenpiteistä: espanjansiruetana

- Voitaisiin torjua myös käyttämättömiä maa-alueita kulottamalla, heinää ja pensaita niittämällä sekä merisuolalla tappamalla.
- Riihimäen etanaroskiksista voitaisiin ottaa mallia muuallakin Suomessa.
- Espanjansiruetanan esiintymistä tulee selvittää kansallisesti ja alueellisesti.
- Lajin huomioiminen tienpidossa on uusi asia ja toimintaohjeita ei ole.
- Etanan esiintymistä valtakunnallisesti olisi selvitettävä ja toimintaohjeet etanan esiintymisen osalta olisi luotava.
- Tehokkain ja nopein tapa tappaa etana on sen murskaaminen nopeasti, voimaa käyttäen.
- Espanjansiruetanan torjuntaan asukkaiden ja kuntien yhteistyötä, sekä mallia Riihimäen etanaroskiksista.

Kommentit toimenpiteistä: jätteenkäsittely

- Vieraslajijätteen käsittelyyn liittyvää ohjeistusta ja tiedotusta tulisi yhtenäistää.
- Vieraslajikasvijätteen toimittamista jäteasemien vastaanottoaikoille tulisi helpottaa ja siitä tulisi tehdä edullista/maksutonta.
- Vieraslajeja sisältävän puutarhajätteen polton sallimista tulisi harkita niillä haja-asutusalueilla, joilla poltto on nyt kielletty.
- Eloperäisen jätteen läjityksen ja hautaamisen mahdollisuuksia vieraslajijätteen polton osalta tulisi arvioida uudelleen.
- Vieraslajien torjunnan ajankohtia olisi myös hyvä ohjeistaa; aiemmin kesällä tapahtuvan torjunnan kautta muodostuisi vähemmän vieraslajijätettä.
- Monien vieraslajien keskeinen leviämistie ovat kasvisjätteet. Jättemaksun poistaminen vieraslajijätteeltä olisi hyväksi.
- Etsittävä ratkaisu, joka toimisi suurten vieraskasvijättemäärien käsittelyssä. Kasvijätteen käsittelylle on tarve kehittää kustannustehokkaita hävittämismenetelmiä.
- Jätehuolto tulee kehittää alueellisesti yhteistyössä kunnallisten ja kaupallisten toimijoiden kanssa jo kesäkauteen 2021 mennessä. Kertyvät jätteet tulisi ottaa jäteasemilla vastaan maksutta.

Kommentit toimenpiteistä: leviämistälyt

- Hallintasuunnitelmassa leviämistälylien analyysi on kokonaisuutena melko epäselvä, sillä esimerkiksi leviäminen Suomeen ja Suomessa on käsitelty lomittain. Lukija jää myös pohtimaan, ovatko taulukossa luetteloidut leviämistälytavat historiallisia, nykyisiä vai tulevaisuuden uhkakuvia. Kokonaisuutta tulisi selkiyttää ja tarkentaa.
- Eivätkö myös esimerkiksi lupiini, kurturuusu ja mahdollisesti myös tatarlajit ole levinneet koneiden mukana.

Kommentit vastuutahoista ja toimijoista 1/2

- Ehdotukset toimenpiteitä toteuttaviksi tahoiksi ovat hyviä, mutta:
  - Kullekin toimenpiteelle tulisi nimetä päävastuutaho.
  - Vastuita ja niihin vaikuttavaa lainsäädäntöä tulisi hallintasuunnitelmassa avata esimerkinomaisesti.
  - Toimenpidesuunnitelmien tekemiselle ja niiden toteutumisen seurannalle ei ole nimetty vastuutahoa.
  - Huomiota tulisi kiinnittää koordinaatiovastuuseen ja tiedonkulkuun eri hallinnollisten yksiköiden välillä.
- Vastuunjako ja eri tahojen roolia toimenpiteissä on tarpeen täsmentää, esimerkiksi tapauskohtaisin esimerkein.
- Toimijat ja vastuutahot ovat vieraslajilainsäädäntöä laajempi joukko: Aluehallintovirastot ja kunnan ympäristölupaviranomaiset voivat ympäristönsuojelulakiin ja -asetukseen perustuvissa päätöksissään määrätä haitallisten vieraslajien torjunnasta ja hävittämisestä vieraslajilain ja -asetuksen perusteella. Edelleen ELY-keskukset valvovat ympäristölupaviranomaisten myöntämiä ympäristölupia ja näin myös vieraslajien hallintaan ja torjuntaan määrättyjä toimenpiteitä. Ympäristölupavelvollisten laitosten ja toiminnanharjoittajien tulee kiinnittää toiminnassaan huomiota vieraslajien torjumiseen sekä leviämisen ehkäisemiseen.
- Hallintasuunnitelmaan olisi hyvä kirjata yhteistyön lisääminen eri vastuutahojen välillä mm. siksi, että usein esiintymien poisto vaatii toimenpiteitä useilta eri maanomistajilta. Esimerkiksi alueelliset ohjausryhmät voisivat koordinoida torjuntatyötä.
- Sekä vastuu- ja yhteistyötahoja että niiden tavoiteltua roolia olisi hyvä tarkentaa konkreettisemmalle tasolle.
- Kunnat voisivat osoittaa itsenäiseen torjuntatyöhön soveltuvia kohteita ja mahdollistaa torjuntaan tarvittavien välineiden vuokrauksen.
- Kunnille ei ole vieraslajilainsäädännössä osoitettu viranomaistoimivaltaa tai tehtäviä, eikä kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain yleisestä ympäristönsuojelun edistämisvelvoitteesta voida johtaa erillistä velvoitetta vieraslajien torjuntaan. Mikäli kunnille osoitetaan uusia tehtäviä tai velvoitteita, tulee huolehtia niiden rahoituksesta ja riittävästä tuesta valtion toimijoilta.
- Ympäristöministeriö voisi suositella luonnonlajiston kasvattamista kuntien viheralueilla.
- Pienten teiden varsilla kasvavien lupiinien ja jättipalsamien torjunta tulisi vastuuttaa teiden käyttäjille ja niiden varrella asuville yksityishenkilöille.

Kommentit vastuutahoista ja toimijoista 2/2

- Yritykset ja paikalliset toimijat pitäisi enemmän vastuuttaa mukaan hallintasuunnitelman toteuttamiseen.
- Yksittäisen metsänomistajan rooli lupiinintorjunnassa olisi hyvä määritellä mahdollisimman konkreettisesti.
- Kanadanvesiruton osalta rajoitusta vesiliikenteelle voivat kunnan lisäksi hakea myös ELY-keskus ja monet muutkin tahot.
- Tarpeellista on korostaa muidenkin kuin vieraslajilaisissa ja luonnonsuojelulaissa mainittujen tehtävien osuutta hallintasuunnitelman toteuttamisessa. Esimerkkeinä voidaan mainita vesien- ja merenhoidon suunnittelutehtävät sekä ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupavelvollisten laitosten valvontatehtävät.
- Jätelainsäädäntöön liittyvien vieraslajijäteongelmakohtien ratkaisemiseksi myös ympäristöministeriön tulisi osallistua vastuutahona toimenpiteen toteuttamiseen.
- Lainsäädäntöön ja ministeriöiden ohjeisiin perustuva vastuutahojen selkeämpi ja yksiselitteisempi nimeäminen kuitenkin tehostaisi hallintasuunnitelman toimeenpanoa.
- Tarvitaan selkeää ohjausta siihen, miten eri vastuutahojen yhteistyö toteutetaan käytännössä. Ehdotuksessa tulisi ottaa selkeästi kantaa siihen, miten eri vastuutahot toimisivat yhteistyössä hallintatoimenpiteiden toteuttamisessa. Voitaisiinko yhtenä yhteistyövälineenä hyödyntää jonkinlaista rekisteriä tai vastaavaa, johon toimijat voisivat kirjata suunnitelmiaan siitä, millaisiin torjuntatoimenpiteisiin ja milloin he ovat ryhtymässä.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta (1/2):

- Animalia ry
- BirdLife Suomi ry
- Destia Oy
- ELY-keskukset
- Espoon kaupunki
- Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
- Etelä-Savon ELY-keskus
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Helsingin kaupunki
- Helsingin yliopisto
- Hämeen ELY-keskus
- Hämeenlinnan kaupunki
- Infra ry
- Itä-Suomen yliopisto
- Jyväskylän yliopisto
- Kaakkois-Suomi ELY-keskus
- Kainuun ELY-keskus
- Kalatalouden keskusliitto
- Keski-Suomen ELY-keskus
- Kiinteistöliitto
- Kouvolan kaupunki
- Kuntaliitto
- Kuusamon kaupunki
- Lapin ELY-keskus
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto
Traficom
- Luonnontieteellinen Keskusmuseo
- Luomus
- Luonnonvarakeskus
- Luonto-Liitto ry
- Luontoturva Ky
- Maa- ja kotitalousnaiset
- Maa- ja metsätaloustuottajain
Keskusliitto MTK ry
- Metsähallitus
- Metsäkeskus
- Metsäteollisuus ry
- Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetushallitus
- Oulun yliopisto

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta (2/2):

- Pirkanmaan ELY-keskus
- Pohjanmaan ELY-keskus
- Pohjois-Karjalan ELY-keskus
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
- Pohjois-Savon ELY-keskus
- ProAgria
- Puutarhaliitto ry
- RAKLI ry
- Rudus Oy
- Ruokavirasto
- Satakunnan ELY-keskus
- Senaatti-kiinteistöt
- SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
- Suomen Akatemia
- Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko
- Suomen Kotiseutuliitto ry
- Suomen kylät ry
- Suomen Lemmikkiliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen metsästäjäliitto ry
- Suomen riistakeskus
- Suomen Tieyhdistys
- Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö ry
- Suomen ympäristökeskus
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund rf (SLC)
- Taimistoviljelijät ry
- Tulli
- Turun yliopisto
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
- Vantaan kaupunki
- Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Viherympäristöliitto ry
- WWF
- WWF Suomi
- Väylävirasto
- Ympäristöministeriö

Lausunto saatiin seuraavilta tahoilta

- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry
- Animalia ry
- BirdLife Suomi ry
- Dahlström Jorma
- Helsingin kaupunki
- Hämeen ELY-keskus
- Jyväskylän yliopisto: Bio- ja ympäristötieteen laitos/ professori Leena Lindström, kasvitieteen lehtori Minna-Maarit Kytöviita, yliopisto-opettaja Elisa Vallius ja tohtorikoulutettava Marjaana Hassani
- Kaakkois-Suomen ELY
- Kattilakoski Aila
- Keski-Suomen ELY
- Koneyrittäjien liitto ry
- Kuusamon kaupunki: Yhdyskuntatekniikka
- Lapin ELY-keskus: Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue
- Liikenne- ja viestintäministeriö
- Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus
- Luonnonvarakeskus Luke
- Luontoturva ky, Korhonen Miia
- Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.
- Metsähallitus
- Metsäteollisuus ry
- Normaja Jyrki
- Opetushallitus
- Pirkanmaan ELY
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
- Ruokavirasto
- SEY Suomen eläinsuojelu ry
- Sinisalo Jaana
- Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry
- Suomen herpetologinen yhdistys ry: Hietasisiliskotyöryhmä
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen Kuntaliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Metsästäjäliitto
- Suomen Riistakeskus
- Suomen ympäristökeskus SYKE
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
- Taimistoviljelijät ry
- Tuomisto Jouni
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
- Varsinais-Suomen ELY: Liikenne- ja infrastruktuuri, Liikennejärjestelmäyksikkö
- Varsinais-Suomen ELY: Y-vastuualue
- Väylävirasto
- WWF Suomi